

ӘОЖ 070

А.А. Тасилова

Әл А.Тасиловаudargan A. Erkimbaioo zhane televidenie onlain rezh

Aigerim-tasilova@mail.ru

«Twitter» әлеуметтік желісінің Қазақстандағы қызметі

Мақалада қазіргі ғаламтор ғасырында өзекті болған әлеуметтік желілер және оның қолданысы туралы мәселе қозғалады. Зерттеу нысанына алынған «Twitter» әлеуметтік желісінің Қазақстандағы қолданысы, қызметі мен даму бағыты, халыққа қолжетімділігі мен пайдалылығы қарастырылады. Сондай-ақ автор бұл мақалада Казнеттің өзекті мәселелері мен оның туындауы және шешу жолдарын көрсетеді.

Түйін сөздер: Қазақстан, «Twitter», интернет қолдану.

А.А. Tasilova

«Twitter» social network and its role in Kazakhstan.

This article discusses the characteristics of the social network «Twitter» and its work function development in Kazakhstan. The article gives the exact figures as Kazakhstan are able to use the Internet and social networking. The author shows the problem about Kaznet and paper argues that the emergence and solutions of the problem.

Keywords. Kazakhstan. Twitter. Users. Internet.

А.А. Тасилова

Социальная сеть «Twitter» и ее роль в Казахстане

В данной статье рассматриваются особенности социальной сети «Twitter», ее функционирование в Казахстане. В статье приводятся точные цифры, насколько казахстанцы умеют использовать интернет и социальную сеть. Автор также исследует проблемы развития Казнета.

Ключевые слова: Казахстан, Твиттер, Пользователи, Интернет.

Introduction. Твиттерді Қазақстанда алғаш рет жас подкастерлер (интернетте үнхабарлар дайындайтындар) мен ақпараттық технология мамандары қолдана бастады. Кейін оларға журналистер мен блогшылар, шенеуніктер, саясаткерлер мен жұлдыздар қосылды. Ал, 2009 жылы Қазақстанда алғаш рет «Орталық Азия BarCamp – 2009» атты бейресми конференциясы өткеннен кейін Твиттердегі қазақ қолданушыларының саны арта түсті деседі. Конференцияда студенттер, блогерлер презентация өткізді. Сол презентацияға қатысқандардың барлығына Твиттердің қызметі егжей-тегжейлі түсіндірілген болатын. 2011 жылдың 17 ақпан күні елордамыз Астанада «Твиттер – тартымды тренд немесе одан да артық нәрсе» деген тақырыпта семинар өткізілді. Оның ұйымдастырушысы – www.myastana.kz веб-порталын жасаушы Қайыржан Тұрмағамбетов.

Бұл семинар туралы кішкене ғана ақпараттық мақала «Астана Ақшамы» газетінде жариялаған еді. Сонда журналист алғысөзін былай келтіреді: «Бұл күндері Twitter-дің не екенін интернетті пайдаланып жүргендердің кез келгені біледі» дейді.

Твиттердің аудиториясы жасөспірімдер мен жастарға арналған емес. Қозғалатын тақырыптары көбінесе үлкендерге арналған. Бірақ өзара достарымен келісіп аккаунтты тіркесе өзара хабарламалармен алмаса алады. Уақыт өткен сайын Твиттердің пайдасын, ықпалын түсінеді. Твиттерге тіркелген жастар мен жасөспірімдер ізденіп, өз жасына лайықты хэштэг әңгімелерін тауып алса болады. Мысалы «дүниежүзілік шиколод күні», «диснейге саяхат немесе Пиксар (Pixar)» секілді тақырып аясында. Қала адамдары Твиттер қолданасын біледі. Ал шалғай ауылдарда Твиттердің не екенін

ешкім білмейді деп сеніммен айта аламыз. Осы орайда Қазнет пен Қазақстандағы әлеуметтік желілердің қолданысына шолып өтсек.

Әлеуметтік аудиториясы жасөспірімдер мен жастарға арналған емес. Қозғалатын тақырыптары көбінесе үлкендерге арналған. Бірақ өзара достарымен келісіп аккаунтты тіркесе өзара хабарламалармен алмаса алады. Уақыт өткен сайын Твиттердің пайдасын, ықпалын түсіненәтижесі – Қазнет тұтынушыларының 10%-ы әлеуметтік желілердегі таныстары мен достары жазған ойларға пікір жазса, қазақстандықтардың 35% пайызы әлеуметтік желілерде мәтіндерге, мақалаларға, суреттер мен ән-күйге, киноларға сілтеме беріп, немесе өздеріне көшіріп алады екен. Және 27% тұтынушы «Фейсбук», «Твиттер», «В контакте», «Менің әлемім», «Однакласники» әлеуметтік желілеріндегі статусын ұдайы өзгертіп отырады екен. «Ұдайы» дегеніміз белсенді қолданушылар, олар 24 сағаттың 13 сағатына дейін арнайтын көрінеді.

Main body.

Еліміздегі әлеуметтік желілерге: не болған еді, не болды, болашақта қайтпек? Қазақстандағы әлеуметтік желілерге: не болған еді, не болды, болашақта қайтпек? тақырыптары көбінесе үлкендерге арналған. Бірақ өзара достарымен келісіп аккаунтты тіркесе өзара хабарламалармен алмаса алады. Уақыт өткен сайын Твиттердің пайдасын, ықпалын тмторларындағы әлеуметтік желілердің құрушыларының ішінде www.vmire.kz, www.ludi.kz, www.kontaktta.net, www.liveinternet.kz секілді сайттарды атауға болады. Алайда бұлардың бірі осы күні жұмысын тоқтатса, келесісінің болашағы бұлыңғыр. Қазнеттегі әлеуметтік желілердің өмірге келуінің жаңа бір кезеңі – ғаламторға деген мүмкіндігі жоғары қызметін ұсынумен басталды. www.kaztube.kz, www.kiwi.kz, www.Ilike.kz секілді интернет-ресурстары пайда болды. Бірақ олар да қазақстандықтарды ресейлік әлеуметтік желілерден бұрып әкете алмады. Кейбір сарапшылар Қазнетте ресейлік сайттардан өзгеше, қазақстандық тұтынушыларды қызықтыратын сайттардың жоқтығымен түсіндіреді және ондай сайттар құрылуы тиіс деп есептейді. Бұл видео немесе аудио торенттер немесе видео

таныстықты немесе он-лайн режимінде әртүрлі матчтар мен телебағдарламаларды тарататын әлеуметтік желілер болуы тиіс деп есептейді. Сөздің қысқасы, Қазақстанда әлеуметтік желілер тек бір ғана жағдайда өсіп өркендей алады: ол үшін қазақстандық әлеуметтік желілер шын мәнінде халықтық сипат алып, Қазнеттің тұтынушыларының көпшілігін қызықтырса ғана ұсынылған контент бүгінгі қызмет түрлерін алмастыра алмақ.

Ал сарапшылардың бұдан басқа бір бөлігі бұл ойдан үзілді-кесілді бас тартып отыр: бәсекелестеріміз бізді баяғыда шаң қаптырып кеткен деп есептейді олар. Алайда олар бұл пікірді жақтай отырып, Қазнеттегі әлеуметтік желілердің болашағы жоқ деген ойдан аулақпыз дейді. Олар әлеуметтік желілердің болашағы белгілі бір бағытқа арналған әлеуметтік желілерде ғана деп есептейді.

2010 жылдың қараша айында Саяси шешімдер институтында өткен кеңестің, Әлеуметтік желілер құбылысын талқылау барысында блогер Нүркен Халықберген «мұндай бәсекелестік жағдайында тек қана нақты бір тапсырмаларды шешуге бағытталған кәсіби қауымдастықтар ғана дамуға икемді» деген пікір айтты. Олардың қатарында, мысалы, жұмысқа тұрғызу және жұмысшы кадрларды іздейтін www.linkedin.com әлеуметтік желісі бар. Және 2007–2008 жылдары Финляндия Сауда-өндірістік палатасы құрған Boulevard «жабық» қауымдастығын да атауға болады. Бұл қауымдастық нақты бір тақырыпқа арналған қажетті мәліметтерді оңай табуға көмектесетін ақпараттары жүйелеп, жіктеп, анықтап береді. Kz жүйесіндегі әлеуметтік желілер осы бағытта дамып жатқанын атап өтуіміз керек.

Қазнеттедың қараша айында Саяси шешімдер институтында өткен кеңестің, Әлеуметтік желілер құбылысын талқылау барысында блогер Нүркен Халықберген «мұндай бәсекелестік жағдайында тек қана нақты бір тапсырмаларды шешуге бағытталғандармен тәжірибе алмасып, бастарына түскен мәселені бірігіп шешуге мүмкіндік алады, өз бизнесін жарнамалап, фото, видео, аудио файлдарды жүктеп, қауымдастықтар

құруға мүмкіндік берілген. Тағы бір мысал – www.jnet.kz Қазақстан веб-жасаушыларының әлеуметтік желісі. Бұлармен қатар, ұлттық қаһармандары бар мультфильмдерді, түрлі ән-күй, видеоны жүктеп алуға мүмкіндік беретін, балаларға арналған әлеуметтік желіні жасау қолға алына бастады. Идеяның авторлары «мұндай бастама желіні кәсіби және сапалы контенттерге толықтырып,

шағын және орта ИТ-кәсіпкерлік өкілдерінің молаюына ықпалын тигізер еді» деп болжам жасайды.

Әлеуметтік нердіашаурлі ән-күй, видеоны жүктеп алуға мүмкіндік беретін, балаларға арналған әлеуметтік желіні жасау қолға алына бастады. Идеяның авторлары «мұндай бастама желіні кәсіби және сапалы контенттерге толықтырып, шағы

1-кесте «Жиырма үздік» рейтингі

Рейтингтегі орыны	Адрес	Дүние жүзі және Қазақстан бойынша ұдайы қолданушылар	Қазақстандықәне Қазақстан бойынша ұдай
1.	Vkontakte.ru	36/2	3,5%
2.	Wikipedia.org	6/8	0,4%-дан аз
3.	Youtube.com	4/9	0,4%-дан аз
4.	Odnoklassniki.ru	94/10	2,7%
5.	Mail.ru	32/1*	8,5%
6.	Facebook.ru	2/15	0,4%
7.	Kiwi.kz	6744/16	89,2%
8.	Ct.kz	5290/17	85,7%
9.	Blogger.com	7/26	0,4%-дан аз
10.	Liveinternet.ru	295/27	3,4%
11.	Yvision.kz	18603/37	89,2%
12.	Livejournal.com	81/53	0,6%
13.	Twitter.com	14/57	0,4%-дан аз
14.	Habrahabr.ru	1858/60	6,5%
15.	Diary.ru	1090/79	3,2%
16.	Jnet.kz	43656/82	100%
17.	Rutube.ru	961/103	2,7%
18.	Mirtesen.ru	2536/105	7,2%
19.	Beon.ru	2084/140	4,8%
20.	Moikrug.ru	2990/332	3,5%

Сарапшылардың айтуынша, жиырма үздіктің әлеуметтік желелірідің ішіне Қазнеттің төрт сайты енген. Мысалы, Беларусь-да елдегі ең үздік әлеуметтік желілер ішінде

бір де бір ұлттық әлеуметтік желі еңбеген.

Ал Қазақстан әлеуметтік желілерінің рейтингі былай көрсетілген

2-кесте Отандық желілердің рейтингісі

орны	Қоғамдық Ота	Сайттың дүние жүзіндегі орны	Қазақстандағы жүзі	Қазақтардың
1.	Ct.kz	5290	17	85,7
2.	Kiwi.kz	6744	16	89,2
3.	Nur.kz	10026	31	84,4
4.	Yvision.kz	18603	37	89,2
5.	Jnet.kz	43656	82	100
6.	Mwk.or.kz	56288	441	30,9
7.	Idler.idhost.kz	71352	245	92,8
8.	Garm.kz	243733	828	99,3
9.	Kazkontakt.kz	278833	407	99,1
10.	Birge.kz	365620	2707	80,3
11.	Resident.kz	375387	-	-
12.	Clubby.kz	394707	1110	99,9
13.	Sowa.kz	819781	-	-
14.	Homeclub.kz	991221	-	-
15.	s.ktv-sk.com	1282753	-	-
16.	Nsc.kz	2226223	-	-
17.	Qamal.kz	2310235	-	-
18.	Vmire.kz	5053439	-	-
19.	Ussr.kz	14392419	-	-
20.	Vseti.kz	-	-	-
21.	Iloveu.kz	-	-	-
22.	Poi.kz/soc	-	-	-
23.	Ispot.kz	-	-	-

Әлеуметтік omzkyzіндегі орны рейтингісі былай көрсетілген іне Қазнеттің төрт сайты енген. Мысалы, Беларусьта елдегі ең үздік әлеуметтік желілер ішінде бір де бір ұлттық әлеуметтік желі енген. рейтингісін анықтады: стерімен тәжірибе алмасып, бастаінің рөлін арттырып, сол әлеуметтік желі мен оның тұтынушылар арасында түсіністік пен ықпалын арттыра түседі.

Жалпы, біздің елімізде әлеуметтік желілердегі қазақстандықтарды санап, екшелеп, олардың жасы қандай, жынысы қандай, талғамы қандай, діни көзқарасы қандай, қандай партияға мүше, не ішеді, не жейді, білімі қандай, жұмысы

қандай, мамандығы қандай деген секілді құнды сұрақтарға жауап іздейтін институт болмай тұр.

Шет елде бәрі басқаша, ол жақта мысалы қанша пайыз адам таңертең тұрған бойда бетін жумастан, аузын ашпастан фэйсбуктегі бетін тексеретініне дейін санап қойған. Мейлі, орташа есеп болсын, бірақ сонда да факт. Яғни, бұл сұраққа нақты жауап жоқ. Твиттерде қазақша жазатындар, мүлдем аз. Бірақ, еліміздегі атақты твиттерші Үкімет басшысы – Кәрім Мәсімов болып отыр. Твиттерге жаңа тіркелген әрбір қазақстандық Кәрім Мәсімовке ереді екен. Ал Кәрім Мәсімовтың профайлын қарасаңыз, қателеспесек, 55 мыңның үстінде фоллоуері

(«ерушілер» яғни оқырмандар) бар. Әрине, оның ішінде өзге елдің азаматтары мен адам қатарына жатпайтын аккаунттар, яғни басылымдар мен компаниялар бар. Бұл сондай-ақ, қазақ-орыс деп нақты айта алмайтын, жалпы қазақстандық твиттершілердің саны деп ойлау керек болар». Сайт құрастырушы Дармен Аманбаев, Твиттерді Қазақстандағы қолданысы жайында былай дейді: «Менің ойымша, қазақ ғаламторын қолданушылар арасында Твиттердің болашағы өте зор. Бір жағынан көп компаниялар оны маркетинг саласында, айталық, сұранысты зерттеу жағынан қолдана алады. Твиттерді ішінде өте көп ақпарат таратылады, мысалы, қаржы, технология, шоу-бизнес, саясат саласына қатысты. Сол сияқты, Ресейдің экс-президенті Дмитрий Медведевте өз микроблогын осы Твиттерден ашқан». Веб-Дизайнер Нұргелді Дүйсенов Қытайда оқып жүрген қазақстандық студенттер жайлы ақпарат жинау мақсатында Твиттерге 2007 жылдың аяғында тіркеліпті. Оның айтуынша « Мен үшін Твиттер – болып жатқан оқиғалардан хабардар болу және өзіме қызықты адамдармен хабарласу құралы. Менің тізімімдегі байланыстарым – шығармашылыққа жақын, белсенді адамдар болғандықтан, мен маңызды, жұмысыма қажетті, білімімді жетілдіретін ресурстар жайында үнемі біліп отырамын».

Results. Қазақстандықрушырді Қазақстандағы қолданысы жайында былай дейді: « Менің ойымша, қазақ ғаламторын қолданушылар арасында Твиттердің болашағы өте зор. Бір жағынан көп компаниялар оны маркетинг салнииялар оны іктердің «ілесу» санына қарай қолданушылардың негізгі цифрын болжап қоямыз.

Қазақстандықтарырді Қазақстандағы қолданысы жайында былай дейді: « Менің ойымша, қазақ ғаламторын қолданушылар арасында Твиттердің болашағы өте зор. Бір жағынhttp://ipr.kz/ «Институт политических отношении» сайтына кіріп жаңа рейтингтерге көз жеткіздік.

Әлеуметтікт политических отношении» сайтына кіріп жаңа рейтингтерге көз жеткіздік. азақ ғаламторын қолданушылар арасында Твиттердің лар арасында Твиттердің болашағы ө

Елімізде халық қолданбайды тағы да артта қалдық деуден аулақпыз. Неліктен бізде Твиттер, Фейсбук секілді сайттарды қалаларды айтпағанда ауыл-аймақтар, поселок пен аудан-

дар қолданбайды? Себебі еліміз әлі де ғаламтор желісімен толық қамтамасыз етілмеген.

2009 жылы 3G байланысын үлкен сұраныспен халық күтті. Қазір 3G қызметі бар дейді, бірақ нәтижесі айтарлықтай емес. Твиттер MAC, Ipad, Iphone секілді телефондарда қызметі тегін, бірліктер жүктеп-ақ қолдана берсе болады. Apple компаниясы арнайы Твиттерден акциялар сатып алған. Солай екі жақ келісім шарт құрып, бағасы қымбат ұялы телефондарға орнатылды. Енді, мәселе сол телефондардың құнында.

Қолжетімділігі қарапайым қазақстандықтардың екі айлық жалақысын құрайтын Iphone көбісі үшін қымбат. Тіпті «Твиттерді интернет қолданушылардың кез-келгені біледі», - дейді. Бірақ ғаламтор ауылдардың біріне жетіп, екіншісіне жетпесе Твиттерді қайдан білсін. «Қазақстан Kcell» арнайы бірліктер арқылы Твиттерді қолданатын бағдарлама ойластырды, ол жүйемен тек қалалықтар ғана қолданады. Алауылдықтарға қолжетімділігі бар болса да, оны түсінбейді. Әлемдегірнайытеррліктер арқылы Твиттерді қолданатын бағдарлама ойластырды, ол жүйемен тек қалалықтар ғана қолданады. Ал ауылдықтарға қолжетімділігі ба да, оны т, оны түсінбейді. ғаламтор ауылдардың біріне жетіп, екіншісішеліктерін және қолдану аудиториясын анықтадық. Қазақстан қалаларында ғаламтор желісі жақсы дамыған, бірақ әзірге ауылдарға, поселоктерге толық жете қойған жоқ. Егер әлеуметтік сатымен қарастырсақ, халықтың тең жартысы жастар мен жасөспірімдер. Сауалнама барысында жастардың көбісі Твиттердің жұмыс істеу ерекшелігін қызықсыз көріп, «білеміз,бірақ қолданбаймыз»деп қысқа қайырды.Бұл қалалық жастардың сауалнамадағы пікірі. Ал аға буындар МайлРу мен Вконтакте желісі жетеді деседі. Ал аудан-аймақтарда оны ешкім білмейді, естімеген десем де артық айтпаспын. Арнайы диаграммалар, кестелердің барлығы Твиттердің Қазақстандағы қолданысын төмен сатыда бағалады. Сонымен ойымызды қорыта келгенде Твиттердің Қазақстандағы даму бағыты өте баяу және қолданысы тек ірі қалаларда ғана бар. Халық «Твиттер деген не?» деп сұрақ қояды. Твиттер қарапайым халық арасында аса танымал емес. Жақын болашақта «МайлРу» секілді ауылдағы жасөспірімдердің ермегіне айналатындай дәрежеге жететіні көңілге сенімсіз. Ақпараттық технология зама-

нында техниканың «жаңа дүниесінен» қазақ қауымы мақұрым қаламаса екен дейміз. Өйткені Твиттер ақпаратты тез және тек жаңа ақпараттарды тарататын бірден-бір желі. Қазақ жұрты «ұлттық идеологиясын» қарапайым Твиттер арқылы-ақ жүргізе алады. Мы-

салы салт-дәстүріміз, ана тіліміз, мәдениетіміз бен көркем әдебиетімізді Твиттердің атақты 140 символды тви-жолағына, қазақтың шұрайлы тілімен насихаттап, жолдаса болады. Небір пайдалы іске ұтымды жұмсаған дұрыс.

Әдебиеттер

- 1 Колинз Т. The little book of TWITTER. // – UK. - 2009. – 146 б.
- 2 Сорокина Е, Федотченко Ю., Чабаненко К. В социальных сетях. Твиттер — 140 символов самовыражения. – Питер, 2011. – 144 б.
- 3 Асқар А. Қазаққа бірыңғай әлеуметтік желі қажет // Алаш айнасы. - 2012. - 3 наурыз. –7 б.
- 4 Бүйенбай З. Интернеттің қазақша өрісі. // Қазақ Әдебиеті. - 2011. - 3-19 мамыр. – 4 б.
- 5 Сәт-Мырза Б. Беделді тұлғалар Твиттерді не үшін қолданады. // Бірінші арна Евразия, ресми сайты. - 2011.
- 6 Арсик. Твиттерді мен не үшін қолданам. // Арсиктің блогы. – 2011. // www.Google.kz
- 7 Қазақ пен қырғыз интернетінің айырмашылығы // <http://www.azattyq.org>. 2011.

References:

- 1 Colins T. The little book of TWITTER// – UK. - 2009. – 146 b.
- 2 Sorokina E, Fedotshenko U., Shabanenko K. V socialnih setiyah. Twitter – 140 simbolov samovirojenya. - Piter, 2011. – 144 b.
- 3 Askar A. Kazakhka biringai aulemettyk jeli kajet // Alash aynasy. - 2012. - 3 nayruz. –7 b.
- 4 Buenbay Z. Internetyn kazakhsha orysu. // Kazakh adebyetu . - 2011. - 3-19 mamyr. – 4 b.
- 5 Sat-Myrza B. Bedeldi tulgalar Twitterdi ne ushin koldanadi. . // Birinshy arna Evrazia, resmi sayti - 2011.
- 6 Arsik. Twitterdi men ne ushin koldanam. // Arsikty blogy. – 2011. // www.Google.kz
- 7 Kazakh pen Kyrgyz nternetin ayirmashyligi//<http://www.azattyq.org>. 2011.